

Inter-Parliamentary Union
For democracy. For everyone.

Környezetbarát megközelítések a Covid19-válság utáni helyreállítás terén: szakpolitikai feljegyzés parlamenti képviselők számára

Háttér

„A koronavírus-járvány azonnali lesújtó következményekkel jár. De egy másik, szintén súlyos vészhelyzetről sem szabad megfeledkeznünk: a bolygónkon kibontakozóban lévő környezeti válsághelyzetről. Rohamosan csökken a biológiai sokféleség. Az éghajlati összeomlás folyamata hamarosan visszafordíthatatlanná válik... A mostani válsághelyzet intő jel, amelyhez foghatót még sosem tapasztaltunk. Meg kell ragadnunk a helyreállítás kínálta valós lehetőséget, hogy jövőnk érdekében rendbe hozzuk a dolgokat.”¹

Antonio Guterres, az Egyesült Nemzetek Szervezetének főtitkára

„A jövőnkkel kapcsolatos stratégia lényeges részeként törekednünk kell a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére, hogy ellenállóbb társadalmat alakítsunk ki. Ez a klímasemleges gazdaságra való áttéréssel, a biodiverzitás védelmével és az agrár-élelmiszeripar átalakításával valósítható meg. Így lehetőség nyílik a gyors munkahelyteremtésre és a növekedés élénkítésére, emellett javítható a világ összes lakójának életmódja.”²

A parlamenti elnökök ötödik világkonferenciájának nyilatkozata

A Covid-19-járvány következményei és a megfékezésére tett erőfeszítések miatt a közelmúlt egyik legsúlyosabb recessziója alakult ki, amely többek között a gazdasági növekedés visszaesésével, a kereskedelem csökkenésével, az üzleti bevételek zsugorodásával és tömeges elbocsátásokkal járt. Az előrejelzések szerint a következő két évben a gazdasági teljesítményt tekintve közel 8,5 billió dolláros kiesés várható a világgazdaságban a járvány hatására.³ A kormányok érthető módon a gazdasági helyreállítást tekintik a legsürgetőbb feladatnak.

Összefüggés van egyrészt az élőhelyek zsugorodása, a környezetkárosodás és az éghajlatváltozás, másrészt az állatok és emberek között terjedő újfajta zoonotikus betegségek, például a koronavírusok megjelenése között.⁴ Erre az összefüggésre tekintettel határozott környezetvédelmi válaszingedményekre van szükség a világgárvány ellen.⁵ Ahhoz, hogy tartós és eredményes legyen, a gazdasági helyreállításnak a fenntartható fejlődés összes területére, így a környezetvédelmi pillérre is következetesen ki kell terjednie. Emellett a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő csoportokra, köztük a nőkre, a gyermekekre, a fogyatékkal élőkre és a marginalizálódott közösségekre gyakorolt hatásaival is foglalkoznia kell.

1 www.un.org/press/en/2020/sgsm20051.doc.htm

2 www.ipu.org/event/fifth-world-conference-speakers-parliament#event-sub-page-22190/

3 www.un.org/development/desa/en/news/policy/wesp-mid-2020-report.html

4 ENSZ Környezetvédelmi Program, A következő járvány megelőzése: Zoonózisos betegségek és az átviteli lánc megszakítása (2020): www.unenvironment.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and 15–17 és 29. o.

5 www.unenvironment.org/news-and-stories/statement/unep-statement-covid-19

A Covid-19-válság után olyan, társadalmilag befogadó helyreállításra van szükség, amely az éghajlat-politikával és a környezetvédelemmel is összhangban van.

A kormányzati politika felügyeletére vonatkozó és törvényhozási hatáskörökre tekintettel a parlamenti képviselők döntő szerepet játszanak az azonnali és hosszú távú helyreállítási erőfeszítésekben.⁶ A jogszabályalkotás és a szakpolitikai döntéshozatal nemcsak a gazdasági helyreállítás fő hajtóereje, de a Covid-19-járvánnyal járó környezeti hatások kezelésében is fontos tényező. A napjainkban hozott jogalkotási intézkedések hosszú távon meghatározzák bolygónk jövőjét.⁷ A parlamenti képviselőkre ezért döntő feladat hárul a gazdasági helyreállításra irányuló erőfeszítések környezetvédelmi és fejlesztési célokkal való összehangolásában és a jobb újjáépítésre kínálkozó lehetőség kihasználásában.

Ez a szakpolitikai feljegyzés néhány olyan fontosabb megközelítést mutat be, amelyet a parlamenti képviselőknek érdemes figyelembe venniük a fenntartható és zöld helyreállítás előmozdítása érdekében. E megközelítések lehetőséget kínálnak a gazdaságok ellenállóbbá tételének elősegítésére, az országoknak a Párizsi Megállapodásban és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendben foglalt nemzetközi kötelezettségvállalásaik megvalósításában való közreműködésre és a 2020 utáni időszakra vonatkozó erős nemzetközi biológiai sokféleségi keret előkészítésére.⁸

A feljegyzés kiemeli a Covid-19-válság utáni helyreállítás jogi szabályozásának néhány lényeges szempontját, emellett hivatkozásokat kínál további anyagokhoz.⁹ Ugyan mindegyik ország egyedi körülményekkel és szempontokkal rendelkezik, az újító jellegű jogalkotási válaszintézkedések azonban ihletet adhatnak, és előmozdíthatják a fenntartható általános gazdasági fellendülést. A parlamenti képviselőket arra biztatjuk, hogy ismerkedjenek meg az UNEP és az IPU honlapján található példákkal, a press@ipu.org e-mail-címre pedig saját példáikat várjuk a kidolgozandó nemzeti jogalkotási intézkedésekre, hogy ezzel ösztönözzük a tanulságok megosztását.

A zöld gazdasággal kapcsolatos megközelítések

A zöld gazdaság alapelemei az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó fejlődés, az erőforrás-hatékonyság és a társadalmi befogadás.¹⁰ Ebben a gazdasági modellben a természeti tőke az egyik legfontosabb gazdasági érték¹¹, és a célok közé tartozik a hulladékmennyiség drasztikus csökkentése, valamint a fogyasztás és a gyártás során felhasznált erőforrások és energia korlátozása.¹² Az inkluzív zöld gazdaság az áruk mennyiségének csökkentésére, újrafelhasználására és újrahasznosítására épül. Beruházásai megújuló energiára és a közös használatot támogató közjavakra irányulnak. Szakpolitikai magukba foglalják és biztosítják a környezeti erőforrások méltányos használatát¹³ és a biológiai sokféleség megőrzését szolgáló gazdasági tevékenységek támogatását.¹⁴ Zöld gazdaságpolitikák és jogszabályok nélkül nem valósítható meg az áttérés olyan gazdasági ágazatokra, amelyekből végeredményben ellenálló gazdaság jön létre.¹⁵ Ezek a szakpolitikák és jogszabályok rendelkezhetnek többek között a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának megszüntetéséről, „a szennyező fizet” elv érvényesítéséről, a zöld munkahelyek támogatásáról és zöld feltételrendszernek a fiskális helyreállítási politikákba való beépítéséről.

Az országok gazdaságélénkítő csomagokat fogadnak el a Covid-19-válság kezelésére, ami lehetőséget kínál a zöld gazdaság támogatására. Ezek a csomagok viszont többnyire nem zöld modellen alapulnak. Például a Smith School of Enterprise and the Environment

6 További információ a parlamentek szerepéről a pandémia során: http://parlAmericas.org/uploads/documents/COVID19_and_Role_of_Parliaments_ENG.pdf

7 www.who.int/news-room/feature-stories/detail/who-manifesto-for-a-healthy-recovery-from-covid-19

8 A Covid-19 újjáépítés és a fenntartható fejlődési célok kapcsolata: www.unenvironment.org/news-and-stories/story/covid-19-four-sustainable-development-goals-help-future-proof-global

9 A Covid-19-re adott fenntartható gazdasági válaszok jogszabályi példái: www.unenvironment.org/covid-19-updates; és www.ipu.org/parliaments-in-time-pandemic

10 www.unenvironment.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy. A zöld gazdaság koncepció további részletei: www.unenvironment.org/resources/publication/shades-green-introduction-green-economy-parliamentarians-issues-brief

11 www.unenvironment.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy

12 www.unenvironment.org/resources/publication/shades-green-introduction-green-economy-parliamentarians-issues-brief

13 www.unenvironment.org/resources/publication/shades-green-introduction-green-economy-parliamentarians-issues-brief

14 www.unenvironment.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy

15 www.unenvironment.org/news-and-stories/story/learning-green-recovery; www.unenvironment.org/news-and-stories/story/green-economy-covid-19-recovery

(Oxfordi Egyetem) által 2020 áprilisában végzett felmérés szerint a G20-ak Covid-19 okozta fiskális válsághelyzet kezelésére irányuló szakpolitikáinak mindössze 4 százaléka tartalmazott környezetbarát elemeket.¹⁶ Mivel az ilyen csomagok jogszabályi jóváhagyást igényelnek, a parlamenti képviselőknek egyedülálló lehetőségük van a gazdaság- és a környezetvédelmi politikát összehangoló nemzeti gazdasági tervek támogatására.¹⁷ Az alábbiakban különféle környezetbarát megközelítéseket ismertetünk.

1. Környezetbarát infrastruktúra

A környezetbarát infrastruktúra olyan, természeti és természetközeli területekből és megoldásokból álló hálózat stratégiai tervezését igényli, amelyen keresztül különféle ökoszisztéma-szolgáltatások nyújthatók, úgymint víztisztítás és -megtartás, árvízvédelem, a levegőminőség javítása, az energiafogyasztás csökkentése, pihenőhelyek kialakítása, valamint az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás. Javíthatja a környezeti feltételeket, valamint a lakosság egészségét és életminőségét.¹⁸ A munkahelyteremtést és üzleti lehetőségek létrehozását is elősegíti, emellett támogatja a fenntartható fejlődést.¹⁹ A parlamentek előtérbe helyezhetik azokat a jogszabályokat és előírásokat, amelyek előírják az állami beruházást és ösztönzik a magánberuházást²⁰ a környezetbarát infrastruktúrába, különösen a városokban és a városi térségekben, ahol a világ energiafogyasztásának 78 százaléka és az üvegházhatású gázok kibocsátásának 60 százaléka keletkezik.²¹ A parlamenti képviselők emellett felügyeleti funkciójukkal élve értékelhetik a kormány fenntartható fejlődési célok elérése érdekében végzett munkáját, például a biztonságos, befogadó, akadálymentes zöld területekhez és nyilvános terekhez való egyetemes hozzáférés biztosítása terén.

Parlamenti intézkedések a környezetbarát infrastruktúra terén

- Azoknak a jogszabályoknak és előírásoknak az előtérbe helyezése, amelyek előírják az állami beruházást és ösztönzik a magánberuházást a környezetbarát infrastruktúrába, különösen a városokban és a városi térségekben, ahol a világ üvegházhatásúgáz-kibocsátásának nagyobb része keletkezik.
- Olyan jogszabályok alkotása, amelyek előmozdítják a munkahelyteremtést a környezetbarát infrastruktúrában, és kiszélesítik a környezetbarát infrastruktúrával kapcsolatos üzleti lehetőségeket.
- A kormány fenntartható fejlődési célok elérése érdekében végzett munkájának parlamenti felügyelete, például a biztonságos, befogadó, akadálymentes zöld területekhez és nyilvános terekhez való egyetemes hozzáférés biztosítása terén.

Példák különböző régiókból és országokból

A Koreai Köztársaság 2022-ig mintegy 4,84 milliárd dollárt tervez fordítani az élő infrastruktúra zöld átalakítására, amellyel 89 000 munkahely jönne létre. Ez az összeg fedezi az állami fenntartású létesítmények kibocsátásmentessé alakítását és új informatikai rendszerek bevezetését környezetvédelmi kérdések megoldása, többek között a szálló por visszaszorítása, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gépjárműgyártás, a levegőminőség kezelése és a környezetvédelmi ismeretterjesztés céljából.²²

Az európai uniós tagállamok a zöld megállapodást helyezik az Unió fő helyreállítási stratégiájának középpontjába. Ez a megállapodás a mezőgazdaság fenntarthatóbbá tételére, a megújuló energia finanszírozására, valamint az elektromos járművek értékesítésének és infrastruktúrájának támogatására irányuló intézkedéseket tartalmaz²³

16 www.smithschool.ox.ac.uk/publications/wpapers/workingpaper20-02.pdf.

17 <https://greeneconomytracker.org/policies/national-green-economy-plan>.

18 https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm.

19 <https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/background.htm>.

20 Például okos épületek, energiahatékony közlekedési rendszerek, zöld tetők, faültetés, bioretenció és infiltrációs rendszerek, permeábilis járdák, zöld utcák és parkolás, és vízgűrítő mechanizmusok: www.cnt.org/sites/default/files/publications/CNT_Value-of-Green-Infrastructure.pdf; www.epa.gov/green-infrastructure/what-green-infrastructure.

21 http://mirror.unhabitat.org/downloads/docs/E_Hot_Cities.pdf.

22 www.gov.kr/portal/ntnadmNews/2174390; http://www.koreatimes.co.kr/www/biz/2020/06/367_290494.html.

23 https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_en.

2. Hulladékgazdálkodás és körforgásos szemlélet

A Nemzetközi Pénzügyi Társaság arról számolt be, hogy a világszerte keletkező egészségügyi hulladék mennyisége mintegy 40 százalékkal nőtt a Covid-19-világjárvány miatt.²⁴ E példátlan mennyiségű egészségügyi és veszélyes hulladék miatt egyre súlyosabbá válhatnak az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatások.²⁵ A kialakult helyzet eredményes kezeléséhez rendkívüli hulladékgazdálkodási intézkedésekre és hosszú távon fenntartható megközelítésekre egyaránt szükség van. E rendkívüli válaszintézkedések akkor lesznek eredményesek, ha a biokémiai és egészségügyi hulladék biztonságos kezelésére és ártalmatlanítására, ezen belül a hulladékok megfelelő azonosítására, gyűjtésére, szelektálására, tárolására, szállítására és feldolgozására is kiterjednek. Ezzel összefüggésben olyan lényeges szempontokkal is foglalkozniuk kell, mint a fertőtlenítés, a személyvédelem és a képzés.²⁶ A Covid-19-világjárvány miatt a háztartási hulladék kezelésében is változásra van szükség, mivel már egyéni védőeszközök, valamint különleges gyűjtési módszereket és hulladékáramokat igénylő gyógyszerek is kerülnek a hulladékba.²⁷ A fenntartható hulladékgazdálkodási módszerek alkalmazása (például a hulladék feldolgozása és újrahasznosítása) hosszú távon előmozdítható jogszabályi rendelkezések útján, például az újrahasznosítási kezdeményezésekre vonatkozó adókedvezmények és adómentesség biztosításával.²⁸

A világszintű erőforrás-felhasználás több mint háromszorosára nőtt 1970 óta.²⁹ Ha nem változik ez a helyzet, akkor az anyagkitermelés 2060-ra jóval meghaladja a bolygó készleteit.³⁰ A parlamenteknek ezért érdemes mérlegelniük a fenntartható fogyasztás és termelés általános érvényesítését a Covid-19-válság utáni helyreállítás tervezésének és általában véve a gazdaság fejlesztésének minden területén.³¹ A fenntartható fogyasztás és termelés az erőforrások hatékonyabb felhasználását jelenti. Előnyei közé tartozik a költségmegtakarítás, a gazdasági növekedés élénkítése, a munkahelyteremtés, a későbbi gazdasági válságok megelőzése, ellenálló képesség kialakítása³², valamint a Párizsi Megállapodásban vállalt 1,5 C-os hőmérsékleti cél eléréséhez való hozzájárulás.³³

A fenntartható fogyasztás és termelés egyik legfontosabb eszköze a körforgásos szemlélet.³⁴ A körforgásos szemlélet az anyagok helyreállítására, regenerálására és újrafelhasználására irányul, hogy előmozdítsa a természeti erőforrások hatékony és fenntartható kezelését egész élettartamuk során.³⁵ Különböző értékmegőrzési módszerekkel, például újragyártással, felújítással, javítással és újrafelhasználással lehetőség van a termékek értékének megőrzésére vagy hasznos élettartamának meghosszabbítására, ezáltal bizonyos ágazatokban mintegy 80–99 százalékkal csökkenthető a szükséges új anyagok és a keletkező ipari hulladék mennyisége, valamint 79–99 százalékkal mérsékelhető az üvegházhatásúgáz-kibocsátás. Ezek a módszerek fontos részét képezhetik a közvetlenül a Covid-19-válság után végrehajtható válaszintézkedéseknek.

24 www.ifc.org/wps/wcm/connect/dfbceda0-847d-4c16-9772-15c6afdc8d85/202006-COVID-19-impact-on-waste-sector.pdf?MOD=AJPERES&CID=na-eKpl.

25 www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/waste-management-essential-public-service-fight-beat-covid-19.

26 Veszélyes hulladékok kezelésére vonatkozó iránymutatások példái: www.basel.int/Implementation/TechnicalMatters/DevelopmentofTechnicalGuidelines/TechnicalGuidelines/tabid/8025/Default.aspx; <http://bcrc.tsinghua.edu.cn/en/col/1257152450718/index.html>.

27 Kezdeti iránymutatás háztartási hulladékkezelésre: www.basel.int/Implementation/HouseholdWastePartnership/OverallGuidanceDocument/tabid/8227/Default.aspx.

28 További információ a COVID-19 hulladékkezelésről: ENSZ Környezetvédelmi Program, COVID-19 Hulladékgazdálkodási Tájékoztató (a COVID-19-hez és a világjárványokhoz kapcsolódó szakpolitikák és jogszabályok): <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32777/FS4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

29 https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/31276/RMB_Strategy2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

30 <https://buildingcircularity.org/>.

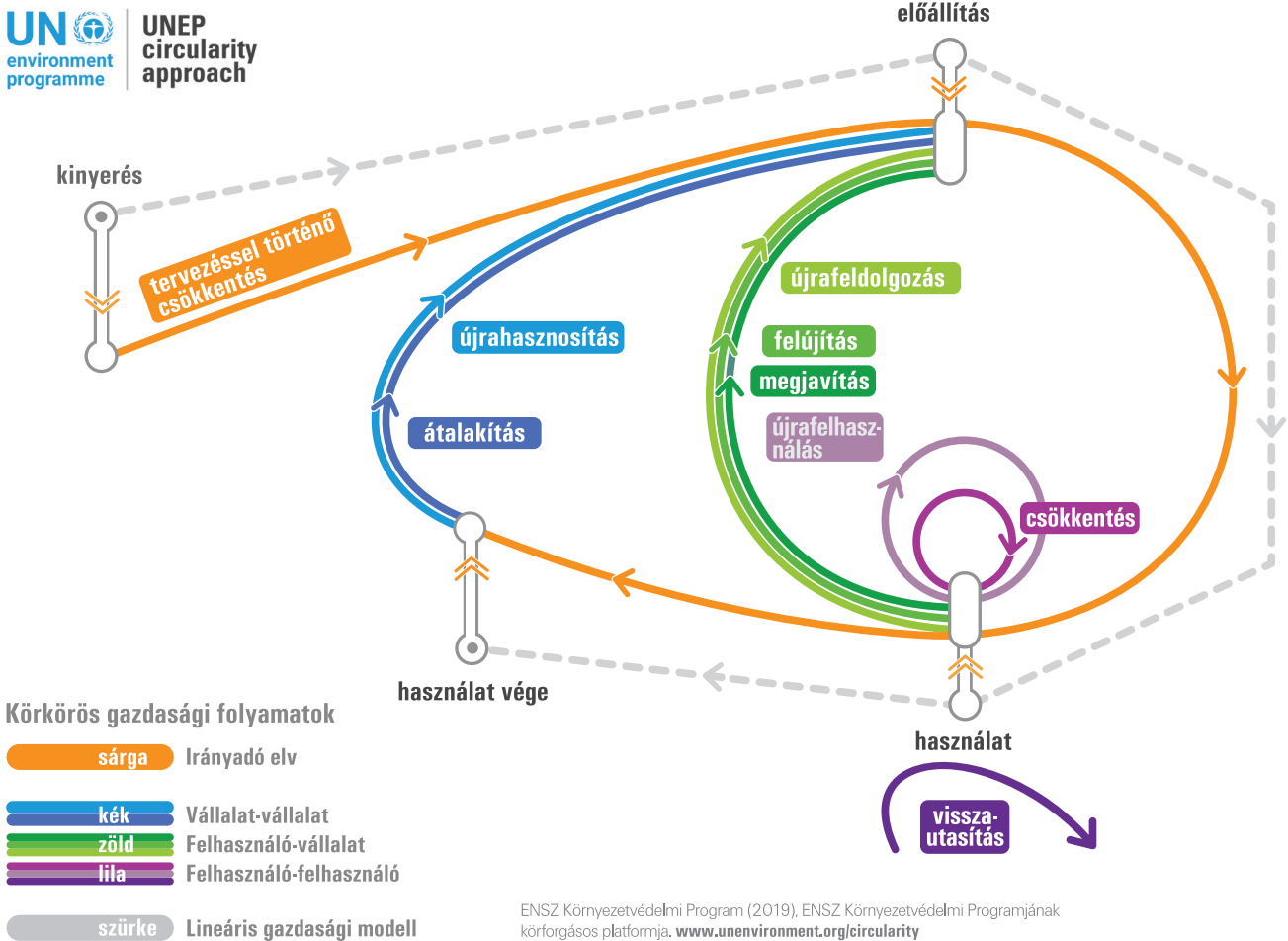
31 <https://buildingcircularity.org/>; www.unenvironment.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/sustainable-consumption-and-production-policies. Az SCP-nek vannak gazdasági előnyei. 900 milliárd USD befektetésével erőforrás hatékony intézkedésekbe akár 25 millió munkahelyet is lehet teremteni. www.resourcepanel.org/sites/default/files/documents/document/media/thinkpiece_-_resource_efficiency_-_key_messages_for_the_q20_270818.pdf.

32 www.resourcepanel.org/reports/building-resilient-societies-after-covid-19-pandemic.

33 <https://buildingcircularity.org/>.

34 www.unenvironment.org/resources/publication/shades-green-introduction-green-economy-parliamentarians-issues-brief.

35 www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/re-thinking-production-boost-circular-economies.

Az ENSZ környezetvédelmi programjának körforgásos megközelítése³⁶

Hosszabb távra szóló lehetőségként alkothatók a zöld közbeszerzési megközelítéssel összhangban álló jogszabályok.³⁷ E megközelítés szerint a hatóságok a környezetre kevésbé káros áruk és szolgáltatások beszerzésére törekednek, ezzel élénkítve az ökoinnováció és a fenntarthatóbb áruk és szolgáltatások iránti keresletet.³⁸ Ez különösen a Covid-19-válság elleni válaszintézkedésekkel összefüggésben fontos, ahol a kormányzat kifejezetten jelentős piaci részesedéssel rendelkezik a fogyasztott árukból és igénybe vett szolgáltatásokból.³⁹ A parlamenti képviselők emellett a fenntartható fogyasztást és termelést támogató jogi rendelkezések elfogadását is mérlegelhetik. Például a kiterjesztett gyártói felelősség (a gyártó felelőssé tétele a fogyasztóktól származó termékeknek a hasznos élettartamuk végén történő ártalmatlanításáért) jogi szabályozásával ösztönözni lehetne a hulladékkezelés megelőzését, és támogatni lehetne a környezettudatos terméktervezést.⁴⁰ Ezenkívül a jogszabályba foglalt ösztönzők, például a kutatáshoz és fejlesztéshez nyújtott adókedvezmények vagy pénzügyi támogatások arra sarkallhatják az iparágak szereplőit, hogy a termékek élettartamának meghosszabbítására irányuló módszereket vezessenek be.⁴¹

36 ENSZ Környezetvédelmi Program, Körforgásos platform (2019): <https://buildingcircularity.org>.

37 www.unenvironment.org/resources/report/building-circularity-our-economies-through-sustainable-procurement.

38 https://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

39 http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm; www.unenvironment.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/sustainable-consumption-and-production-policies.

40 www.oecd.org/env/tools-evaluation/extendedproducerresponsibility.htm

41 AAz OECD szerint a kiterjesztett termelői elv egy olyan politikai megközelítés, amelynek keretében a termelők jelentős pénzügyi és/vagy fizikai felelősséget vállalnak a fogyasztás utáni termékek kezeléséért vagy ártalmatlanításáért. A fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló iránymutatás elérhető az SCP elszámolóházban: www.unenvironment.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/sustainable-consumption-and-production-policies; www.oneplanetnetwork.org/resource/15degc-world-requires-circular-and-low-carbon-economy. Körforgásos gazdaságról szóló jogszabályok összefoglalása: <http://blog.bio-ressources.com/2017/01/27/a-summary-of-circular-economy-legislation-around-the-world-part-ii/>.

Parlamenti intézkedések a hulladékgazdálkodás és a körforgásos szemlélet terén

- A fenntartható hulladékgazdálkodási módszereknek, például a hulladékfeldolgozásnak, az újrahasznosításnak, valamint az egészségügyi és biokémiai hulladék biztonságos kezelésének támogatása jogszabályi rendelkezések elfogadásával, különösen az újrahasznosítási kedvezményekre vonatkozó adókedvezmények vagy adómentesség témakörében.
- Olyan jogszabályok alkotása, amelyek a fenntartható fogyasztás és termelés általános érvényesítésére irányulnak a Covid-19-válság utáni helyreállításra irányuló összes erőfeszítésben, így többek között előírják, hogy a hatóságok zöld közbeszerzési módszereket alkalmazzanak (a környezetre kevésbé káros áruk és szolgáltatások beszerzése).
- A fenntartható fogyasztást és termelést támogató (például a gyártói felelősséget kiterjesztő) jogszabályi rendelkezések elfogadása, valamint olyan jogszabályi ösztönzők, például adókedvezmények és monetáris támogatások nyújtása, amelyek arra sarkallják az iparágak szereplőit, hogy fenntarthatóbb gyártási módszereket vezessenek be, és növeljék a termékeik élettartamát.

Példák különböző régiókból és országokból

Az Afrikai Miniszteri Környezetvédelmi Konferencia (AMCEN) Elnöksége 2020 júniusában elismerte, hogy végre kell hajtania a 17. rendes ülésén hozott korábbi határozatát, miszerint a Covid-19-válság utáni afrikai helyreállítás részeként támogatja és kiterjeszti a körforgásos gazdaságot.⁴²

Dánia többletfinanszírozással segíti a vállalkozásokat abban, hogy a Covid-19-válság közepette is tartsák magukat a zöld átállás és a körforgásos gazdaság alapelveihez.⁴³

3. Tiszta energia

A megújuló energiaforrásokról szóló 2020. évi globális helyzetjelentés szerint a megújuló energia használatával visszaszorítható az üvegházhatásúgáz-kibocsátás és a légszennyezés, munkahelyek teremthetők, energiaszuverenitás érhető el, és felgyorsítható az energiához jutás a fejlődő országokban.⁴⁴ Bizonyítottan költséghatékony megoldást jelent ár és megbízhatóság szempontjából egyaránt.⁴⁵ Ezzel szemben a fosszilis tüzelőanyagok tényleges költsége a negatív externáliák – például a légszennyezés, az éghajlatváltozási hatások és a forgalmi torlódások – figyelembevételével 5,2 billió dollárra becsülhető.⁴⁶ A fosszilis tüzelőanyagok használatának és az azzal járó szennyezésnek a csökkentése a Covid-19 egészségre gyakorolt hatásainak enyhítése szempontjából is kedvező.⁴⁷ Egyértelmű, hogy a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházások gazdasági, fiskális és egészségügyi előnyökkel járnak közép- és hosszú távon egyaránt.⁴⁸ A jelenlegi költséghatékony lehetőségét kínálja a tiszta energia előtérbe helyezésére a gazdasági helyreállítási csomagokban⁴⁹, valamint költséghatékony, fenntartható technológiák bevezetésére. Így költséghatékonyabban tehető a szén-dioxid-semlegesítés a társadalmak, vagyis elérhető a nulla nettó szén-dioxid-kibocsátás, és teljesíthető a Párizsi Megállapodás keretében vállalt nemzetileg meghatározott hozzájárulások és a fenntartható fejlődési célok.⁵⁰

Egyedülálló alkalom kínálkozik arra, hogy a parlamenti képviselők olyan jogszabályokat támogassanak, amelyek a megújuló energiára való átállást előmozdító rövid és hosszú távú energiapolitikákhoz is hozzájárulnak. Ilyen intézkedés lehet a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának megszüntetése, mivel a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának 10–30 százalékából fedezni lehetne a tiszta energiára való globális átállást,⁵¹ a világszerte végrehajtott energetikai beruházások 70 százaléka pedig a szakpolitika nyomán hozott

42 www.unenvironment.org/fr/amcen.

43 <https://erhvervsfremmebestyrelsen.dk/825-mio-kr-til-omstilling-groenne-virksomheder-og-cirkulaer-oekonomi-skala-skabe-vaekst-og-oeg>.

44 REN21, Megújuló 2020 Globális helyzetjelentés (2020): www.ren21.net/gsr-2020/.

45 Ibid.

46 Ibid.

47 www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720321215.

48 www.ren21.net/gsr-2020/.

49 www.fs-unep-centre.org/global-trends-in-renewable-energy-investment-2020/.

50 www.fs-unep-centre.org/global-trends-in-renewable-energy-investment-2020/.

51 www.unido.org/stories/covid-19-stimulus-packages-must-carry-energy-efficiency-incentives-help-industries-and-economies-rebound.

intézkedésként közvetlenül vagy közvetve a kormányoknak tudható be.⁵² Szén-dioxid-árazási intézkedések bevezetésével is növelhető a bevétel, amely aztán visszaforgatható a Covid-19-válság utáni helyreállításba, és felhasználható az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére.⁵³ A szennyező tüzelőanyagok árazásának kiigazítása (a kapcsolódó környezetvédelmi és társadalmi költségek internalizálása) révén a világszintű GDP mintegy 4 százalékkal növelhető a bevételek.⁵⁴ A jogalkotási és költségvetési intézkedések körébe tartozhat még a szennyező tevékenységek beszüntetésére és az alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó kezdeményezésekhez rendelendő költségvetési juttatások előtérbe helyezésére vonatkozó követelmények előírása, valamint a tiszta technológiával kapcsolatos kutatás-fejlesztés.⁵⁵ Ez szükséges ahhoz, hogy a megújuló energiaforrások jelenlegi költséghatékonyságának kihasználásával előmozdítható legyen az alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó, gyökeres változás és a zöld technológiák fejlesztése. Ezenkívül a parlamenti képviselők a felügyeleti hatáskörükkel elve értékelhetik, hogy kormányuk eddig milyen konkrét kibocsátáscsökkentési intézkedéseket – például tiszta energiával kapcsolatos kezdeményezéseket – hajtott végre a Párizsi Megállapodás végrehajtása és a nemzetileg meghatározott hozzájárulások kidolgozása terén.

A Covid-19-válság utáni helyreállítási csomagok révén az energiahatékonyság is előmozdítható. Az energiahatékonyság javításával munkalehetőségek teremthetők, csökkenthető az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, és megtakarítás érhető el az energiaköltségek terén.⁵⁶ A parlamentek például megvizsgálhatják olyan jogszabályok elfogadásának lehetőségét, amelyek előírják az állami infrastruktúra és az ipari berendezések energiahatékonyságának javítását.⁵⁷

Parlamenti intézkedések a tiszta energia terén

- Olyan jogszabályok támogatása, amelyek előmozdítják a megújuló energiával kapcsolatos rövid és hosszú távú politikák megvalósítását, például a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának megszüntetését, valamint a Covid-19-válság utáni helyreállításba visszaforgatható nemzeti bevételeket növelő szén-dioxid-árazási intézkedések bevezetését.
- A költségvetési juttatások előtérbe helyezése és jogszabályok elfogadása az energiahatékonyságot, különösen az energiahatékony állami infrastruktúrát és ipari berendezéseket támogató, alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó tevékenységek, valamint a tiszta energiával kapcsolatos kutatás-fejlesztés terén.
- Felügyeleti hatáskör gyakorlása annak értékelésére, hogy a kormány milyen konkrét kibocsátáscsökkentési intézkedéseket – például tiszta energiával kapcsolatos kezdeményezéseket – hajtott végre a Párizsi Megállapodás végrehajtása és a nemzetileg meghatározott hozzájárulások kidolgozása terén.

52 www.climatechangenews.com/2020/03/17/governments-historic-opportunity-accelerate-clean-energy-transition-iea-says/.

53 www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja szerint a szén-dioxid-adóztatás különösen hatékony lehet a jelenlegi alacsony olajárak mellett. Az IMF becslése szerint a tonnánként 75 USD szén-dioxid-adó a szivattyúárakat kevésbé növelné, mint az olajárak összeomlása miatti általános gyengülés. https://greenfiscalspolicy.org/policy_briefs/unep-policy-brief-on-building-back-better-role-of-green-fiscal-policies/.

54 www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509.

55 Nemzetközi Megújuló Energia Ügynökség, A COVID utáni fellendülés: Az ellenálló képesség, a fejlődés és az egyenlőség menetrendje (Abu Dhabi, 2020): www.irena.org/publications/2020/Jun/Post-COVID-Recovery.

56 www.iea.org/articles/paving-the-way-to-recovery-with-utility-funded-energy-efficiency; www.unenvironment.org/explore-topics/energy/what-we-do/energy-efficiency.

57 További információ a COVID-19-ről és az energiáról: Nemzetközi Energiaügynökség, Fenntartható fellendülés (Kitekintés a világ energetikai helyzetére, különjelentés, 2020): www.iea.org/reports/sustainable-recovery.

Példák különböző országokból⁵⁸

Nigéria Covid-19-válság utáni időszakra vonatkozó gazdasági fenntarthatósági terve tartalmazza az ország napenergia-infrastruktúrájának bővítését, a tiszta üzemanyagok használatának előmozdítására irányuló gázhálózat-bővítési programot, valamint a benzintámogatások megszüntetését. A nemzetgyűlés vezető tisztviselői a szenátus elnökének és a képviselőház elnökének vezetésével találkozót tartottak az ország gazdasági fenntarthatósági bizottságának tagjaival. Miután megismerkedtek a fenntarthatósági terv tervezetével, a jogalkotók ajánlásokat fogalmaztak meg, amelyeket figyelembe vesznek majd a terv végrehajtása során.⁵⁹

Az indiai kormány emelte a benzin és a dízelüzemanyag adóját, hogy a Covid-19 gazdasági hatásai ellenére növelje az államháztartási bevételt.⁶⁰

4. Zöld munkahelyek⁶¹

A Covid-19-válsággal összefüggő elbocsátások⁶² és jövedelemkiesés⁶³ valószínűleg 34,3 millió embert taszított mélyszegénységbe 2020-ban⁶⁴, és súlyosbította az országon belüli és az országok közötti jövedelmi egyenlőtlenséget.⁶⁵ A fejlődő országokban a bevételkiesés valószínűleg meghaladja a 220 milliárd dollárt.⁶⁶ Becslések szerint csak 2020 második negyedévéig mintegy 6,7 százalékkal csökkenhetett a munkaórák száma a Covid-19-válság miatt, ami 195 millió teljes munkaidős munkavállalónak felel meg.⁶⁷ A zöld gazdaságban világszerte 24 millió új munkahely jöhet létre 2030-ig.⁶⁸ Például megújuló energiába való beruházással valószínűleg rövid és hosszú távon is több munkahely teremthető, így növelve a kiadásokat és felgyorsítva a helyreállítást.

A parlamentek hozhatnak olyan helyreállítási jogszabályokat, amelyek ösztönzik a zöld beruházásokat, például a fenntartható közlekedést, az energiahatékonysági technológiákat és a hulladékgazdálkodást. Az egészséges ökoszisztémákat támogató és a környezet-terhelést csökkentő (többek közt a jövedelemadót csökkentő és az adóterhet a környezetre káros árukra és szolgáltatásokra áthelyező zöld költségvetési reform révén⁶⁹) jogszabályok fokozhatják a termelékenységet, előmozdíthatják a helyi megoldások kialakítását, és támogathatják az elbocsátott munkavállalókat.⁷⁰ Az átalakítást célzó jogszabályokkal a méltányos átállás is biztosítható a munkavállalók átcsoportosításának és átképzésének integrálása, a tisztességes munka előtérbe helyezése, a helyi megoldások kialakításának előmozdítása és az elbocsátott munkavállalók támogatása révén.⁷¹ A parlamenti képviselők a foglalkoztatással kapcsolatos helyreállítási intézkedések (például képzéses munkavégzési programok) kidolgozásakor kiemelt figyelmet fordíthatnak a zöld munkahelyek létrehozására irányuló programokra, többek között az ökoszisztéma helyreállítására és az útfelújításra a védett területeken. Élénkítőprogramok is irányulhatnak kifejezetten azokra a közösségekre, amelyeket különösen súlyosan érintett a Covid-19-válság (például azokra, amelyeknek a megélhetése a védett területeken zajló idegenforgalomtól függ). A parlamenti képviselők egyúttal képviselői feladataikat ellátva gondoskodhatnak arról, hogy a zöld munkahelyek létrehozását célzó programok a választópolgárok igényeire is választ adjanak, különös tekintettel azokra, akik foglalkoztatását súlyosan érintette a világválság.

58 További energiával kapcsolatos kormányzati COVID-19 szakpolitikai válaszok: www.energypolicytracker.org/.

59 <https://media.premiumtimesng.com/wp-content/files/2020/06/ESC-Plan-compressed-1.pdf>, és www.carbonbrief.org/coronavirus-tracking-how-the-worlds-green-recovery-plans-aim-to-cut-emissions.

60 www.reuters.com/article/us-india-economy-fuel/india-increases-fuel-taxes-in-a-bid-to-shore-up-revenueidUSKBN211081#:~:text=The%20excise%20duties%20on%20the,senior%20government%20official%20told%20Reuters.

61 További információk zöld munkahelyekről: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8825/UNEPGreenJobs_report08.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

62 www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf.

63 www.undp.org/content/undp/en/home/news-centre/news/2020/COVID19_Crisis_in_developing_countries_threatens_devastate_economies.html.

64 www.un.org/development/desa/en/news/policy/wesp-mid-2020-report.html#:~:text=The%20pandemic%20is%20exacerbating%20poverty.increase%20occurring%20in%20African%20countries.

65 www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/WESP2020_MYU_Key-messages.pdf.

66 www.undp.org/content/undp/en/home/news-centre/news/2020/COVID19_Crisis_in_developing_countries_threatens_devastate_economies.html.

67 www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf.

68 www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/04/green-economy-could-create-24-million-new-jobs/.

69 www.eea.europa.eu/highlights/fiscal-reform-can-create-jobs.

70 Körülbelül 1,2 milliárd munkahely (a világ teljes foglalkoztatásának 40 százaléka) függ az egészséges ökoszisztémáktól. www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/04/green-economy-could-create-24-million-new-jobs/. Ezek a munkahelyek olyan ágazatokat érintenek, mint a mezőgazdaság, az erdészet, az idegenforgalom és a gyógyszeripar. A környezeti stressz és az azt kísérő természeti katasztrófák jelentősen hozzájárulnak a termelékenység csökkenéséhez és a munkahelyek elvesztéséhez. Becslések szerint a várható hőmérséklet-emelkedés a munkaórák számát világszerte 2 százalékkal fogja csökkenteni 2030-ra, ami elsősorban a mezőgazdaságban és a fejlődő országokban dolgozókat érinti. www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_628654.pdf.

71 www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_628654.pdf.

Parlamenti intézkedések a zöld munkahelyek terén

- Olyan jogszabályok meghozatala, amelyek ösztönzik a zöld beruházást és a zöld munkahelyek létrehozását (például a fenntartható közlekedés és az energiahatékonyság terén), és eltántorítanak a fenntarthatatlan beruházásoktól (például a környezetre káros árukat és szolgáltatásokat terhelő adók emelésével).
- A zöld munkahelyekkel kapcsolatos képzési programok jogi szabályozása, például az ökoszisztéma helyreállításához kapcsolódó munkahelyekre vonatkozóan, külön kitérve azokra, akik a Covid-19-válság miatt elveszítették az állásukat vagy nehéz helyzetbe kerültek.
- A választópolgárok igényeinek képviselője (különös tekintettel azokra, akik foglalkoztatását súlyosan érintette a világjárvány) és annak biztosítása, hogy a zöld munkahelyek létrehozását célzó programok választ adjanak ezekre az igényekre.

Példák különböző régiókból és országokból

Latin-Amerikában készpénzes munkavégzési programokkal támogatják a munkahelyteremtést venezuelai migránsok számára az újrahasznosítási ágazatban. A térség több országában, például Brazíliában is működnek újrahasznosítási szövetkezetek, amelyek kiszolgáltató helyzetben lévő néprétegek számára kínálnak munkalehetőséget.⁷²

Pakisztán 47 millió dolláros zöld élénkítőprogramot vezetett be, amelynek részeként közelmúltban munkanélkülivé váltakat vettek fel a „10 Billion Tree Tsunami” kezdeményezés végrehajtásához. A kezdeményezés keretében fákat ültetnek vidéki térségekben, hogy helyreállítsák a természetes ökoszisztémákat.⁷³

5. Biológiai sokféleség és természetalapú megoldások

Az élőhelyek zsugorodása összefügg az új zoonotikus betegségek – köztük a Covid-19 – megjelenésével, de emberi eredetű kiváltó okai is vannak, például a vadvilág egyre nagyobb mértékű kizsákmányolása, a természeti erőforrások fenntarthatatlan felhasználása és az éghajlatváltozás.⁷⁴ Gazdasági értelemben az ökoszisztéma-szolgáltatások folyamatos romlása évente legalább 479 milliárd dolláros veszteséget okoz.⁷⁵ A biológiai sokféleség előtérbe helyezése és a romlását okozó ösztönzők elkerülése fontos szempont a helyreállítási intézkedéseknél.⁷⁶ Sőt, a Biológiai Sokféleség Egyezmény erőforrás-mozgósítással foglalkozó szakértői testületének előzetes jelentése szerint a biológiai sokféleség világszintű biológiai sokféleségi kerettel történő megőrzésével évi 500–550 milliárd dolláros gazdasági haszon érhető el.⁷⁷ Belföldi pénzügyi erőforrások befektetése nagyban hozzájárul majd e haszon eléréséhez.⁷⁸

A helyreállítási csomagok kidolgozása során fontos, hogy a parlamenti képviselők kiegyensúlyozott kockázatértékeléseket készítsenek, amelyek a természeti tőkével kapcsolatos szempontokkal, így az egészséges ökoszisztémákkal, a tiszta levegővel és vízzel,⁷⁹ valamint a biológiai sokféleségre gyakorolt lehetséges hatásokkal is foglalkoznia kell.⁸⁰

72 https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32433/COVID_LAC.pdf?sequence=1&isAllowed=y; <https://news.un.org/pt/story/2019/10/1689482>.

73 www.thethirdpole.net/2020/05/04/pakistans-green-stimulus-to-combat-covid-19-protect-nature/.

74 ENSZ Környezetvédelmi Program, A következő járvány megelőzése: Zoonózisos betegségek és az átviteli lánc megszakítása (2020): www.unenvironment.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and. 15–17. és 29. o.

75 ENSZ Környezetvédelmi Program Világmegőrzési Megfigyelőközpont, Pénzügyi áramlatok összekapcsolása biológiai sokféleségi célokkal (2020, webinárium): <https://www.brighttalk.com/webcast/17290/418952/connecting-financial-flows-with-biodiversity-targets>.

www.cbd.int/doc/c/4c88/dbb1/e264eaae72b86747416e0d8c/sbi-03-05-add1-en.pdf. www.nature.com/articles/d41586-020-01947-9.

76 www.nature.com/articles/d41586-020-01947-9.

77 Biológiai Sokféleség Egyezmény, A 2020 utáni globális biodiverzitási keretrendszer megvalósításához szükséges források becslése: A források mobilizálásával foglalkozó szakértői csoport második előzetes jelentése (2020): www.cbd.int/doc/c/3f7/163d/b1f2c136506037842ceb521/sbi-03-05-add2-en.pdf.

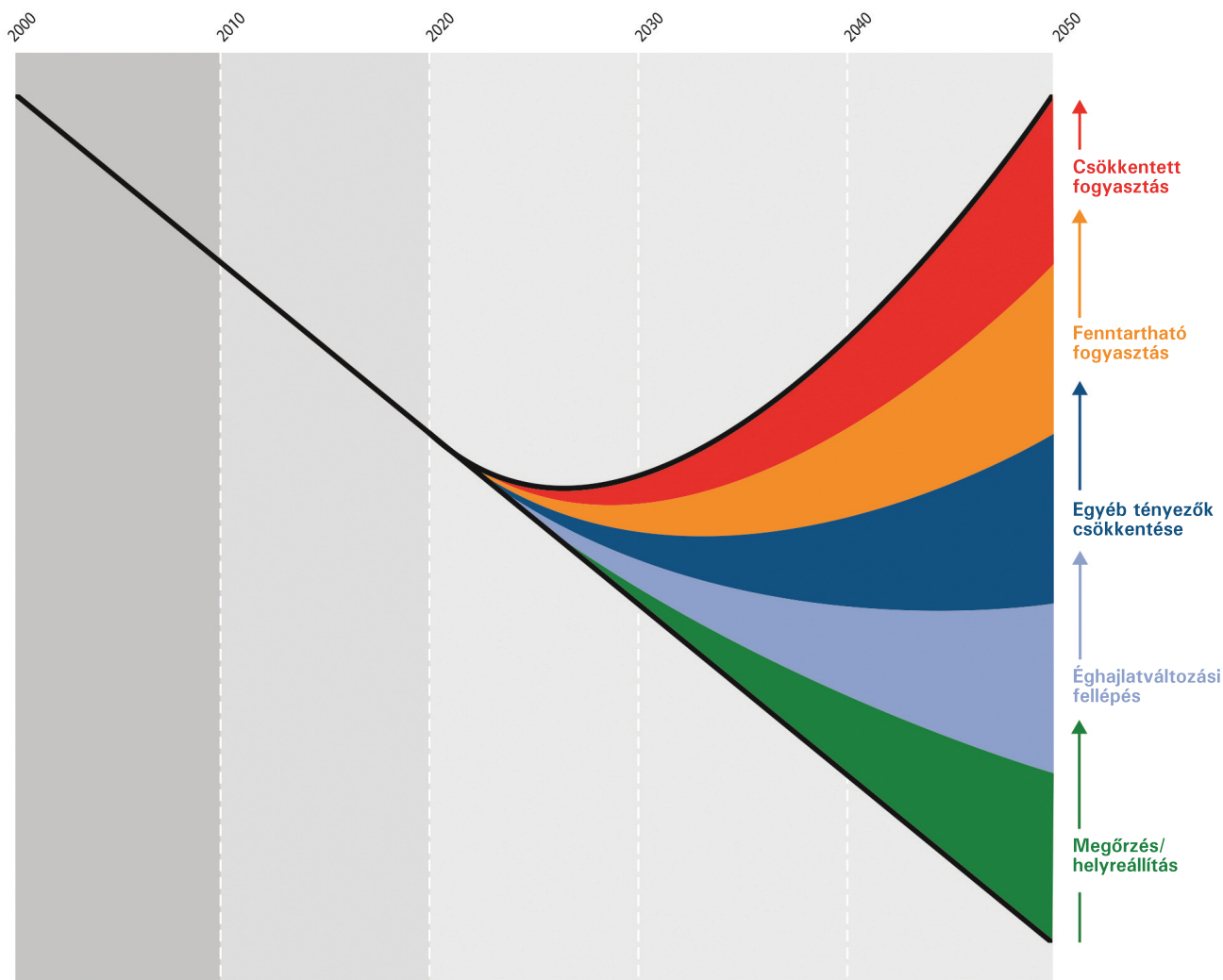
78 Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, A biodiverzitás globális finanszírozásának átfogó áttekintése (2020): www.oecd.org/environment/resources/biodiversity/report-a-comprehensive-overview-of-global-biodiversity-finance.pdf; és Biológiai Sokféleség Egyezmény (a források mobilizálásával foglalkozó szakértői csoport), a források mobilizálására vonatkozó stratégia értékelése és felülvizsgálata és a 20. aichi biológiai sokféleségi célkitűzés: A források mozgósításával foglalkozó szakértői csoport első jelentésének összefoglalója (2020): www.cbd.int/doc/c/4c88/dbb1/e264eaae72b86747416e0d8c/sbi-03-05-add1-en.pdf.

79 A természeti tőke magában foglalja az ökoszisztémákat, a változatos élőhelyeket, a tiszta levegőt és vizet, a termőföldeket és a stabil éghajlatot. Részben hozzájárul a magas termelékenységű gazdaságokhoz. www.smithschool.ox.ac.uk/publications/wpapers/workingpaper20-02.pdf.

80 www.who.int/news-room/feature-stories/detail/who-manifesto-for-a-healthy-recovery-from-covid-19.

2. ábra

A biológiai sokféleség (különböző mérőszámok, bal tengely) csökkenő tendenciát mutat, és az előrejelzések szerint ez a tendencia folytatódni fog a következő időszakok alatt a jelenlegi helyzet fenntartása mellett (trendvonal). A felsorolt különböző cselekvési területek lassíthatják a biológiai sokféleség csökkenésének ütemét. Az intézkedések teljes és kombinált portfóliója megállíthatja és megfordíthatja a csökkenést (meghajlítja a görbét).⁸¹

A természet a gazdasági helyreállítással kapcsolatos innovatív, fenntartható megközelítések középpontjába is állítható. A természetalapú megoldások közé olyan intézkedések tartoznak, amelyekkel megóvhatók, fenntartható módon kezelhetők és helyreállíthatók az ökoszisztémák, egyúttal pedig az emberi jólét és a biológiai sokféleségből fakadó előnyök egyidejű biztosításával kapcsolatos társadalmi kihívásokra is válasz adható.⁸² Hatékony és költséghatékony módszert kínálnak az ellenálló képesség fejlesztésére, emellett környezeti, társadalmi és gazdasági előnyökkel is járnak.⁸³ A természetalapú jogalkotási megoldások az élőhelyek zsugorodását kiváltó okokra, például a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmére, az erdőirtásra, az élőhelyek átalakítására és a fenntarthatatlan mezőgazdasági gyakorlatokra vonatkozó szabályokat is tartalmaznak a zoonotikus betegségek kockázatának csökkentése érdekében. Példaként felhozható a fenntartható erdőgazdálkodás, amely megélhetés nyújtásával vagy megőrzésével járulhat hozzá a szegénység visszaszorításához, ezáltal pedig ellenállóbb gazdaságok kialakításához, amelyek könnyebben átvészelik a világjárványokat.⁸⁴ Ehhez hasonlóan a természetvédelmi programok támogatása és finanszírozása is segíti a biológiai sokféleség védelmét és az ökoszisztémák megóvását. További intézkedés lehet még a környezeti szempontból fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok támogatása a kiterjedt erdőirtásnak, valamint az élőhelyek pusztításának és

81 A Biológiai Sokféleség Egyezmény Titkársága, 5. Globális biológiai sokféleségi kitekintés (Montréal, 2020): www.cbd.int/gbo5

82 www.iucn.org/theme/nature-based-solutions/about.

83 www.unenvironment.org/news-and-stories/story/nature-based-solutions-offer-local-benefits-through-local-action.

84 www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/PB_80.pdf.

elaprózódásának visszaszorítása, az ökoszisztémák működésének erősítése, továbbá a fertőző zoonotikus betegségek által okozott későbbi járványok veszélyének csökkentése céljából.⁸⁵ A környezeti (köztük a tengeri) erőforrásokkal való jobb gazdálkodásra ösztönző városi zöld és kék infrastrukturális rendszerekbe való beruházással az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás előmozdítása, a városok ellenálló képességének támogatása és a levegőminőség javítása mellett az élőhelyek is növelhetők a biológiai sokféleség érdekében

Parlamenti intézkedések a biológiai sokféleség és a természet alapú megoldások terén

- Annak biztosítása, hogy a Covid-19-válság utáni helyreállítás tervezése során kiegyensúlyozott kockázatelemzéseket végezzenek a természeti tőkére, például az ökoszisztémákra és a biológiai sokféleségre gyakorolt lehetséges hatások figyelembevételével.
- Olyan természet alapú jogszabályok elfogadása, amelyek az élőhelyek zsugorodását kiváltó okokkal foglalkoznak. Az élőhelyek zsugorodása szerepet játszhat a zoonotikus betegségek, például a koronavírusok veszélyének növekedésében. E kiváltó okok közé tartozik a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme, az erdőirtás és a fenntarthatatlan mezőgazdasági gyakorlatok.
- Költségvetési források elkülönítése olyan természetvédelmi programokra, fenntartható mezőgazdasági kezdeményezésekre és városi zöld és kék infrastrukturális rendszerekre, amelyekkel visszaszorítható az erdőirtás és az élőhelyek pusztítása, és ösztönözhető a környezeti erőforrásokkal való jobb gazdálkodás.

Példák különböző régiókból és országokból

A kenyai parlament jelenleg mérlegeli, milyen költségvetési juttatásokat rendeljen a javasolt gazdaságélénkítő csomaghoz. Egyik pillére kifejezetten az erdőirtással és az éghajlatváltozással foglalkozik. A csomag emellett olyan javaslatot is tartalmaz, miszerint forrásokat kell elkülöníteni a közösségi természetvédelmi területek és a kenyai természetvédelmi őrszolgálat támogatására.⁸⁶

Az Európai Bizottság a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó biológiai sokféleségi stratégiát fogadott el, amely a biológiai sokféleség csökkenésére, az éghajlatváltozás mérséklésére és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó helyreállítási terveket tartalmaznak.⁸⁷ 2020 januárjában az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el, amelyben felhívta a Bizottságot, hogy olyan biológiai sokféleségi stratégiát készítsen, amely nem önkéntes kötelezettségvállalásokra épül, ehelyett határozza meg az új stratégiába foglalható, jogilag kötelező erejű célokat.⁸⁸

6. Jogállamiság és környezetvédelem

A Covid-19-járvány miatti lezárások és rendkívüli eljárások több országban hátrányosan érintették a nyilvánosság környezeti ügyekkel kapcsolatos (szakpolitikai) döntéshozatalban való részvételét, a környezetvédelmi jogszabályok érvényesítését (például környezetvédelmi jelentéskészítési kötelezettségek és átláthatóság), a környezeti hatásvizsgálatok lefolytatásának módját, a környezetvédelmi jogok gyakorlását és a környezetvédők munkáját.⁸⁹ A népegészségügy, a gazdasági növekedés és a környezetvédelem összefüggésére tekintettel a nyilvánosság komolyan érdekelt a környezetvédelmi jogszabályoknak a nyitottság, a befogadás és az egyenlőség elvén alapuló végrehajtásának és érvényesítésének biztosításában.⁹⁰ Mivel veszélyhelyzetben különösen fontosak a helyi körülmények és a közösségi szerepvállalás, semmiképpen sem szabad eltérni a hozzáférésre és a részvételre vonatkozó hatályos rendelkezésektől, a válaszintézkedésekről szóló jogszabályoknak pedig feltétlenül rögzítenie kell ilyen

85 https://greenfiscalspolicy.org/policy_briefs/unep-policy-brief-on-building-back-better-role-of-green-fiscal-policies/.

86 www.president.go.ke/2020/05/23/the-seventh-presidential-address-on-the-coronavirus-pandemic-the-8-point-economic-stimulus-programme-saturday-23rd-may-2020/; www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-19/kenya-plans-503-million-economic-stimulus-to-battle-virus.

87 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_en.

88 www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-new-eu-biodiversity-strategy#:~:text=0n%2016%20January%202020%2C%20Parliament.restore%20degraded%20ecosystems%20by%202030.

89 www.opengovpartnership.org/documents/a-guide-to-open-government-and-the-coronavirus-civic-space/.

90 ENSZ Környezetvédelmi Program, Környezetvédelmi jogállamiság: Első globális jelentés (2019): https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/27279/Environmental_rule_of_law.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

rendelkezéseket, különösen a környezeti hatással járó szakpolitikákkal vagy döntésekkel összefüggésben. A parlamenti képviselőknek fontos szerepe van annak biztosításában, hogy a világvárvány elleni választintézkedések tartalmazzanak a környezetvédelmi jogokra vonatkozó biztosítékokat, amelyekről többek között az alkotmányjog rendelkezik. A parlamenti képviselőkre emellett kulcsfontosságú szerep hárul annak felügyeletében is, hogy a hatályos környezetvédelmi követelményeket továbbra is alkalmazzák, különösen az esetlegesen környezeti hatással járó választintézkedésekben. Meg kell vizsgálni innovatív megoldások és biztosítékok használatának lehetőségét a hatályos környezetvédelmi jogszabályok és előírások érvényesítése terén. Többek között digitális technológiák is felhasználhatók a hatásvizsgálatok, a szabályszerűségi felügyelet és az átlátható online engedélyezési eljárások folytatásához.

A világvárvány és annak gazdasági következményei aránytalanul nagy hatást gyakorolnak a választókerületek különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő lakóira, például a szegényekre, a nőkre, a gyermekekre, a fogyatékosokkal élőkre, a kisebbségekre, a migránsokra és az őslakos közösségekre.⁹¹ Várhatóan főleg a nőket érinti majd súlyosan, mivel ők nagyobb valószínűséggel dolgoznak rosszabbul fizetett és kevésbé biztos állásban.⁹² Emellett aránytalanul felülreprezentáltak a világvárvánnyal sújtott (például feldolgozóipari⁹³) és az éghajlatváltozás következményeinek különösen kiszolgáltatott (például mezőgazdasági⁹⁴) ágazatokban. Ha a gazdasági helyreállítási csomagokból kimaradnak a nemi szempontok, tovább súlyosbodhatnak a meglévő egyenlőtlenségek, vagy újak is kialakulhatnak.⁹⁵ A parlamenteknek érdemes megfontolniuk olyan jogszabályok kidolgozását, amelyek érvényesítik a nemek közötti egyenlőség szempontját (lehetővé téve a preferenciális elbánást azoknál az ágazatoknál, ahol többségben vannak a nők), és más szociálisan differenciált igényekre is kitérnek.⁹⁶ Az ilyen jogszabályok különösen akkor lesznek eredményesek, ha a választókerületek kiszolgáltatott helyzetben lévő lakóinak bevonására irányuló stratégiák is részét képezik a jogalkotási folyamatoknak és a végrehajtásnak.⁹⁷

Ezenkívül a parlamenti képviselők az igazságszolgáltatás mellett fontos szerepet töltenek be annak biztosításában, hogy a világvárvánnyal kapcsolatos rendkívüli rendelkezéseket ne használják azok tevékenységeinek üldözésére vagy korlátozására, akik törvényes jogaikat gyakorolva kiállnak a környezetvédelemért.⁹⁸

91 <https://news.un.org/en/story/2020/06/1067502>.

92 <https://www.ipu.org/gender-and-covid-19-guidance-note-parliaments>.

93 https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/covid_05aug20_e.htm.

94 https://asiapacific.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2020/05/empower%20on%20gender%20and%20climate%20in%20the%20covid-19%20context_final.pdf?la=en&vs=1108.

95 További információ a genderről és a COVID-ról: IPU, Gender és COVID-19: Útmutató feljegyzés parlamenti képviselőknek (2020): www.ipu.org/gender-and-covid-19-guidance-note-parliaments.

96 Példa a nemekkel kapcsolatos megfontolásokra: A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó bizottság 37. számú általános ajánlása az éghajlatváltozással összefüggésben a katasztrófakockázatok csökkentésének nemekkel kapcsolatos dimenzióiról (2018): 2. bekezdés. https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/CEDAW_C_GC_37_8642_E.pdf.

97 www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2020/a-pandemic-brings-permission-for-change.html; www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/un-urges-countries-%E2%80%99build-back-better%E2%80%99.

98 <https://news.un.org/en/story/2020/04/1061772>; www.amnesty.org/en/documents/act30/2102/2020/en/

Parlamenti intézkedések a jogállamiság és a környezetvédelem terén

- Annak biztosítása, hogy a Covid-19-járvánnyal kapcsolatos jogszabályok tartalmazzanak a környezetvédelmi jogokra vonatkozó biztosítékokat, a helyreállítási erőfeszítéseket pedig nem használják azok tevékenységeinek üldözésére vagy korlátozására, akik törvényes jogaikat gyakorolva kiállnak a környezetvédelemért.
- Felügyelet gyakorlása a hatályos környezetvédelmi követelmények alkalmazásának biztosítása érdekében (többek között a helyreállítási intézkedések végrehajtása terén), valamint a hatályos környezetvédelmi jogszabályok és előírások érvényesítését szolgáló innovatív megoldások és biztosítékok – például a hatásvizsgálatokhoz, a szabályszerűségi felügyelethez és az átlátható online engedélyezési eljárásokhoz használható digitális technológiák – bevezetésének ösztönzése.
- A kiszolgáltatott helyzetben lévőknek tekinthető választópolgárok (például nők, fogyatékosokkal élők, kisebbségek, migránsok és őslakos közösségek) érdekeinek és aggályainak kifejezésre juttatása a jogalkotási folyamat során, és annak biztosítása, hogy a jogszabályok érvényesítsék a nemek közötti egyenlőség és társadalmi befogadás szempontját, és előírják a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok bevonását a végrehajtásukba.

Példák különböző régiókból és országokból

Trinidad és Tobago online eljárásokat vezetett be a környezetvédelmi engedélyekkel kapcsolatos szolgáltatások terén.⁹⁹

A Latin-amerikai és Karib-térségi Parlament (Parlatino) nyilatkozatot adott ki, amelyben a környezetvédelmi és nemi dimenzióknak a Covid-19-válság utáni helyreállítási folyamatokba való beépítésére szólított fel.¹⁰⁰

99 www.ema.co.tt/

100 A Latin-amerikai és Karibi Parlament nyilatkozata a COVID-19 világjárvány környezeti dimenziójáról, a nemek közötti egyenlőségről és a természet nagyobb tiszteletben tartásának szükségességéről, 2020. június 5..

Záró gondolatok

A következő másfél évben a Covid-19-válság utáni helyreállításra fordított beruházások világszinten valószínűleg meghaladják a 12 billió amerikai dollárt.¹⁰¹

A helyreállítási folyamat komoly kihívást jelent, de egyúttal egyedülálló lehetőséget is kínál. Az ebben az időszakban bevezetendő szakpolitikák és jogszabályok évtizedekre meghatározzák majd a nemzetgazdaságok ellenálló képességét, fenntarthatóságát és versenyképességét. A jogszabályok kidolgozásában és szakpolitikák felügyeletében meghatározó szerepet betöltő parlamentek történelmi jelentőségű hatást gyakorolhatnak a nemzetgazdaságok átalakulására és fejlődésére. Ehhez előtérbe kell helyezniük a környezetbarát infrastruktúrát, a gazdaság körforgásos jellegét, az energiahatékonyt, valamint a zöld munkahelyteremtésbe és innovációba való beruházást, ki kell használniuk a digitális technológiák kínálta lehetőségeket, és elő kell mozdítaniuk a jogállamiság érvényesülését. Ezt a lehetőséget nem szabad elszalasztani.

101 www.unenvironment.org/news-and-stories/story/learning-green-recovery

Hasznos források

[Karbontájékoztató: a zöld helyreállítási tervek nyomon követése](#)

[Biológiai Sokféleség Egyezmény és az ENSZ Környezetvédelmi Programja: *Globális Biodiverzitás 5. kitekintés \(2020\)*](#)

[Európai Unió: COVID-19 helyreállítási terv](#)

[Frankfurti Iskola - ENSZ Környezetvédelmi Program Együttműködő Központ az Éghajlat- és Fenntartható Energiafinanszírozásért: *A megújuló energiaforrásokba történő beruházások globális trendjei 2020*](#)

[Zöld Gazdasági Koalíció: Zöld Gazdasági Nyomkövető](#)

[ENSZ Környezetvédelmi Program: *Emberi jogok, környezetvédelem és COVID-19*](#)

[A biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudományos-politikai platform \(ipbes\): *Globális értékelő jelentés a biológiai sokféleségről és az ökoszisztéma-szolgáltatásokról \(2019\)*](#)

[A Nemzetközi Valutaalap külön sorozata a COVID-19-ről: *A helyreállítás zöldítése*](#)

[A Környezetvédelmi Megfelelés és Végrehajtás Nemzetközi Hálózata: COVID-19 friss információk és szakpolitikai párbeszéd](#)

[Az Interparlamentáris Unió és az ENSZ Környezetvédelmi Programja kiadványa: *A zöld árnyalatai - bevezetés a zöld gazdaságba a parlamenti képviselők számára*](#)

[Nemzetközi Megújuló Energia Ügynökség: A COVID utáni helyreállítás: *Az ellenállóképesség, a fejlődés és az egyenlőség menetrendje*](#)

[Egy Bolygó Hálózat: Fenntartható Fogyasztás és Termelés Információs Központ](#)

[Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet: A biológiai sokféleség globális finanszírozásának átfogó áttekintése \(2020\)](#)

[Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet: Portál: A COVID-19-re adott válasz](#)

[Partnerség a zöld gazdasággal kapcsolatos cselekvésért: COVID-19hub](#)

[Egyesült Nemzetek: A COVID-19-re adott válasz](#)

[ENSZ Környezetvédelmi Program: *A fenntartható beszerzés révén a körforgás beépítése gazdaságainkba*](#)

[ENSZ Környezetvédelmi Program: Körkörösségi platform](#)

[ENSZ Környezetvédelmi Program: COVID-19 anyagok](#)

[ENSZ Környezetvédelmi Program: *Fenntartható Fogyasztás és Termelés: Kézikönyv politikai döntéshozóknak \(2015\)*](#)

[Egészségügyi Világszervezet: COVID-19 anyagok](#)

[Egészségügyi Világszervezet: kiáltvány az egészséges és zöld fellendülésért a COVID-19 után](#)

[Természetvédelmi Világalap: Élő bolygó jelentés 2020](#)

Inter-Parliamentary Union

For democracy. For everyone.

+41 22 919 41 50
+41 22 919 41 60
postbox@ipu.org

Chemin du Pommier 5
CH - 1218 Le Grand-Saconnex
Genève
www.ipu.org

Copyright © Interparlamentáris Unió (IPU), 2020

Az Interparlamentáris Unió (IPU) a nemzeti parlamentek globális szervezete. Azért dolgozik, hogy biztosítsa a béke megőrzését és pozitív demokratikus változásokat eszközöljön politikai párbeszéd és konkrét cselekvés révén.
Magyar változat. Tördelés és nyomás: HI PRESS